

KELİME ÖĞRETİMİ AÇISINDAN BİLMECELERİN YERİ: KÜÇÜKLER GAZETESİ ÖRNEĞİ*

THE PLACE OF RIDDLES IN VOCABULARY TEACHING: KÜÇÜKLER GAZETESİ (JOURNAL OF THE CHILDREN) CASE

Nurgül KARAYAZI**

Neslihan KARAKUŞ***

ÖZ: Bir şeyin adını söylemeden, bazı özelliklerini üstü kapalı olarak anlatarak onun ne olduğunu bilmeyi, dinleyene veya okuyana bırakan oyun, eğlence olarak tanımlanan bilmece; sadece bir oyun ve eğlence aracı olarak değil çocukların anlama ve anlatma temel dil becerilerinin gelişmesinde de etkili bir edebî tür olarak dikkat çekmektedir. Bilmecelelerin çocuklar üzerindeki bu tesiri, onların kelime hazinesinin gelişiminde de kendisini göstermektedir. Nitekim çocuklardaki kelime hazinesini geliştirme, onların hem ana dilinin inceliklerini öğrenmesi hem de dili etkili kullanması noktasında önemlidir. Bu bağlamda sözlü edebiyat ürünlerinden olan bilmeceleler, dil eğitimine yönelik çalışmalarda malzemeyi zenginleştirmekte, çocuğun dil ve düşünce noktasında gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada 1918 yılında yayın hayatına başlayan, haftada bir yayınlanan ve sekiz sayısı günümüze ulaşmış olan *Küçükler Gazetesi*'nin içerisinde yer alan bilmeceleler değerlendirme kapsamına alınmıştır. *Küçükler Gazetesi*'nin mevcut sayıları Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kitaplığı'ndan temin edilmiştir. Derginin bütün sayılarının kapağında dikkat çeken bir husus "Bilmecemiz" başlığı altında bilmecelelerin sorulmasıdır. Burada *Küçükler Gazetesi*'nin yayınlandığı dönemdeki diğer çocuk dergilerinden farklı bir uygulama görülmektedir. Çalışma kapsamında dergi, eski harflerden yeni harflere aktarılmış, incelenmiş ve dergide ehemmiyetle üzerinde durulan bilmeceleler tespit edilmiştir. Çalışma nitel bir çalışmadır ve veriler elde edilirken doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, *Küçükler Gazetesi*'ndeki bilmecelelerin kelime öğretimi açısından önemi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilmeceleler ile kelime öğretimi, dil edinimi, bilmecelelerin önemi, çocuk dergisi, *Küçükler Gazetesi*.

ABSTRACT: Riddle is defined as a type of question that describes something in a difficult and confusing way and has a clever or funny answer, often asked as a game. Riddles draw attention not only as a means of game and entertainment but also as an effective literary genre in the development of children's basic language skills. This effect of riddles on children also manifests itself in the development of the vocabulary. As a matter of fact, developing the vocabulary in children is important both in learning the subtleties of the mother tongue and in using the

* Bu makale "IV. Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Kongresi (27-29 Nisan 2018/Budapeşte, Macaristan)"nde sunulan bildirinin genişletilmiş şeklidir.

** Dr. Öğretim Üyesi - Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü/Karabük - nurgulkarayazi@gmail.com

*** Dr. Öğretim Üyesi - Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü - nkarakus@yildiz.edu.tr

language effectively. In this context, the riddles that are oral literary products enriches the material in studies on language education and contributes to the development of the child about language and thought. In this study, the riddles that were published in the journal titled *Küçükler Gazetesi* (Journal of The Children), which started publication in 1918 and published weekly and only its eight issues reached today, were included in the scope of the research. The existing issues of *Küçükler Gazetesi* have been obtained from Seyfettin Özege Library at Erzurum Atatürk University. One thing that draws attention on the covers of all the issues of the journal is that there is a riddle asked under the heading of "Our riddle." This journal is seen to have had a different content than the other children's magazines published in the period of *Küçükler Gazetesi*. Within the scope of the study, the journal was transferred from old letters to new letters, analyzed and then the riddles overemphasized on the magazine were determined. The study is a qualitative research and the document review method is used when the data are obtained. On the study the importance of riddles in *Küçükler Gazetesi* was tried to detected in terms of vocabulary teaching .

Keywords: Teaching words with riddles, language acquisition, importance of riddles, children's journal, *Küçükler Gazetesi* (Journal of The Children).

Giriş

Dünyada 17. yüzyılda ortaya çıkan basın, Osmanlı İmparatorluğu'na yaklaşık iki yüzyıllık bir gecikmeyle girebilmiştir. Osmanlı basını, ilk önce yabancıların çıkardıkları gazetelerle başlamış; sonrasında Türk basınının (gazete ve dergiciliğinin) gelişmesi ve yaygınlaşması sürecinde 19. yüzyılın ikinci yarısında Şinâsi ile Âgâh Efendi'nin birlikte çıkardıkları ilk özel gazete *Tercümân-ı Ahvâl* (1860) ile kendini göstermiştir (Şapolyo, 1971: 1). Türk dergicilik tarihindeki ilk girişimlerin yaşandığı dönem, Tanzimat dönemidir. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren günlük gazetelerle birlikte haftalık, 15 günlük ve aylık dergilerin yayımlanmaya başlandığı bu dönem, Türk dergiciliği açısından önemlidir (Şimşek, 2001: 1).

Çocuk dergiciliğinin gelişimi ise daha sonraki dönemlere rastlar. Avrupa'da bu tarih, dergiciliğin ortaya çıkışından (1672) yaklaşık yüzyıl sonraya tekabül etmektedir ve bu dergilerin başlangıcını ahlâkî dergiler (Moralische Wochenschrift) oluşturmaktadır. 1722 yılında Leipzig'de yayınlanan *Leipziger Wochenblatt für Kinder* Avrupa'da çocuk dergiciliğinin ilk örneği olarak kabul edilir (Şahinbaş, 1991'den aktaran Şimşek, 2001: 3). Türkiye'de 19. yüzyılın ikinci yarısında yayın hayatına başlayan ilk çocuk dergisi, 1869 yılında Sıtkı Efendi adlı yayıncının aynı adlı günlük gazetesinin çocuklar için haftada bir neşrettiği *Mümeyyiz*'dir. İlk çocuk dergileri gibi bu dergi de günlük gazete eki olarak neşredilmiştir. *Mümeyyiz*'in de içinde yer aldığı Tanzimat dönemi çocuk dergileri zorluklar içerisinde var olmaya çalışmışlardır. Her sayısı ayrı bir renkte çıkarılmış olan *Mümeyyiz*, Avrupa'daki ilk örnekleri gibi çocuk eğitimi üzerine yoğunlaşmıştır (Şimşek, 2001: 5).

Araştırma kapsamında incelemeye alınan ve eski harflerden yeni harflere aktarılan çocuk dergisi, *Küçükler Gazetesi*'dir. 1918 yılında yayın

hayatına başlayan dergi, 8 sayıdan oluşmaktadır. İsminde yer alan “gazete” ibaresine rağmen içeriği ve yayınlanış şekli dergi özelliği taşımaktadır.

Küçükler Gazetesi’nin mevcut bütün sayıları Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kitaplığı’ndan temin edilmiştir. Derginin demirbaş numarası S94593, yer numarası ise 624/SÖ’dür. 9 Mayıs 1918 Perşembe günü yayın hayatına başlayan *Küçükler Gazetesi*’nin mevcut son sayısı olan sekizinci sayısı 27 Haziran 1918 Perşembe tarihlidir. Birinci Dünya Harbi’nin son döneminde yayın hayatına başlaması ile dikkat çeken (Okay, 1999: 147) dergide “Müdür-i Mes’ûl” Azîz’dir. Ayrıca boyutları 18x27 cm olan derginin 1., 2., 7. ve 8. sayıları 8 sayfa, 3., 4., 5. ve 6. sayıları ise 12 sayfadan oluşmaktadır.

Küçükler Gazetesi, kalabalık bir yazar kadrosuna sahip değildir. Yazıların çoğunda kimliği hakkında herhangi bir bilgi verilmeyen “Demir Adam” imzasıyla karşılaşılmaktadır. Ayrıca Yaşar Nezihe, M. Memdûh Zeki, Doktor Hâfız Cemâl, M. Mekkî Cihâd, Mahmûd Sâdi dergide yazıları bulunan diğer isimlerdir.¹ Derginin, okurların gönderdiği yazılara da yer verdiği görülmektedir.

Küçükler Gazetesi’nin yayın yeri adresinin *Kadınlar Dünyası* olması, derginin 4 Nisan 1913’te yayın hayatına başlamış olup fasıllarla 1921 yılına kadar yayınlanmaya devam eden *Kadınlar Dünyası* dergisi² tarafından maddî açıdan desteklendiğini düşündürmektedir.

Birinci sayısından son sayısı sekizinci sayıya kadar dergi adının yazıldığı serlevhanın hemen altında bulunan “Çocukların tenvîr-i efkârına, tehzîb-i ahlâkına hâdim musavver gazetedir.” ifadesi *Küçükler Gazetesi*’nin temel yayın ilkesini belirtmektedir.

Derginin bütün sayılarının kapağında dikkat çeken husus “Bilmecemiz” başlığı altında bilmecelerin sorulmasıdır. Burada *Küçükler Gazetesi*’nin yayınlandığı dönemdeki diğer çocuk dergilerinden farklı bir uygulama görülmektedir. Bilmeceler derginin iç sayfalarında değil, öncelikli olarak görülüp, kapakta yer almıştır. Ayrıca her sayıda sorulan bilmecenin altında bilmece kuponu bulunmaktadır. Bilmeceyi çözen çocuklar söz konusu kupon ve yirmi paralık pul ilavesi ile dergiye müracaat edebilmişlerdir. Bilmeceyi doğru çözenler arasında kura çekilişi yapılmış ve kazananların yanı sıra kurada ismi çıkmasa da doğru çözümleyenlerin okullarının ismi, okul numarası, isimleri derginin bir sonraki sayısında yayınlanmıştır. Derginin ikinci sayısından itibaren yer alan bu isim listelerinden dergiye, özellikle “idâdî ve sultânî”de okuyan öğrenciler

¹ “Küçükler Gazetesi ilk bakışta sıradan bir dergi görünümünü vermekle beraber çocuk edebiyatı açısından “edebiyat kısmı” başlığı altında hikâye ve şiirlere yer vermesi itibariyle dikkate değerdir. Böyle bir köşe ayırmış olmasına karşılık asıl şöhretini daha ileriki dönemlerde yapacak olan Yaşar Nezihe [Bükülmez] haricinde genellikle ismi duyulmamış amatör imzalara yer verilir.” Bk. (Okay, 2006: 515).

² Dergi hakkında bilgi için bk. (Gülcü ve Tunç, 2012: 155-176).

tarafından yoğun ilginin olduğu ancak yetişkinlerin de yayını takip ettikleri anlaşılmaktadır. Kazananlar arasında derecelendirme yapılmış ve buna göre dereceye girenlerin kazanacakları ödüller her sayının arka kapağında belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında derginin incelenmesinin ehemmiyeti, içerisinde bulunan bu bilmecelerdir. Çünkü bilmeceler, çocuklara kelime öğretmeyi amaçlamaktadır. Okul öncesinden başlayarak eğitimin pek çok kademesinde kullanılan bilmecelerin özellikleri düşünüldüğünde; eğlenceli, güldürücü ve kalıcı bir öğretimin gerçekleşmesine katkı sağladıkları görülmektedir. Kelime anlamı Türkçe Sözlük (TDK, 2005: 272)'te, *“Bir şeyin adını anmadan niteliklerini üstü kapalı söyleyerek o şeyin ne olduğunu bulmayı dinleyene veya okuyana bırakan oyun, muamma”*dır. Elçin'in bilmece tanımı da kapsamlı ve kuşatıcıdır: *“Bilmeceler, tabiat unsurları ile bu unsurlara bağlı hâdiseleri; insan, hayvan ve bitki gibi canlıları; eşyayı; akıl, zekâ veya güzellik nevinden mücerret kavramlarla dinî konu ve motifleri vb. kapalı bir şekilde, yakın-uzak münasebetler ve çağrışımlarla düşünce, muhakeme ve dikkatimize aksettirerek bulmayı hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir”* (Elçin, 1970: III; 1986: 607).

Türk dünyasındaki bilmeceler üzerine ciddi bir araştırma yapan Türkyılmaz (2007: 22; 2009: 41-42) ise konuya geniş bir perspektiften bakarak bilmeceyi şöyle tanımlamıştır: *“Bilmece, her tür nesne, kavram ve konu ile ilgili bir soruyu, geleneğin gereği olan zaman ve mekanlarda, çeşitli fonksiyonlar üstlenerek; sorulan nesne, kavram ve konuya ilişkin özellikleri az çok bünyesinde barındırarak; manzum ya da mensur bir yapı içerisine yerleşerek; muhatabın muhakeme ve dikkatini harekete geçirmek suretiyle karşılığını buldurmayı hedefleyerek soran; cevabı ise ‘çoğu kez’ tek kelime ve ait olduğu toplumun beklentilerine uygun, o toplumda önceden tartışılmadan kabul edilmiş; ‘pek çoğu’ şiirsel bir ifadeye sahip ve ‘çoğu’ kalıplaşmış ifadelerden oluşan, soru cümlesi olmadığı halde, geleneği bilenler tarafından öyle olduğu anlaşılan geleneksel sorulardır.”*

Diğer anonim halk edebiyatı verimlerinde olduğu gibi bilmecelerin de çok eskiye dayanan bir geçmişi vardır. İlk bilmecelere dâir fikir edinmemizi sağlayacak ilk yazılı kaynak *Dîvânu Lugâti't-Türk* (11. yy.), içinde bilmecelere yer veren ilk yazılı kaynak ise *Codex Cumanicus*'tur (14. yy.). Bu kaynaklarda “bilmece” teriminin karşılığı olarak; “tabuzgu”, “tabuzgu nen”, “tabuzguk”, “tabzug”, “tabzuguk”, “tamızık” kavramlarıyla karşılaşılmaktadır. Anadolu sahasında ise bilmece teriminin yanında “muamma”, “lugaz” terimleriyle karşılaşılmaktadır. Muamma, âşık edebiyatı geleneğinde âşıkların kullandığı bir kavram iken lugaz, divan edebiyatı şairlerinin kullandığı bir kavramdır. Bunların yanında “askı”, “atlı hekât”, “atlı mesel”, “bağlama” da “bilmece” yerine kullanılan terimler arasındadır (Oğuz vd., 2012: 251). Türk dünyasında ise bilmece kelimesinin karşılığı olarak Doğu ve Kuzey Türkleri ile Azeri sâhası, aynı mânaya gelen “tabmak” fiilini ve bu kökten türeyen “tabzuğ”, “tabmaca”

kelimelerini kullanmaktadırlar. Ayrıca Türkmenler’de “matal”, Kırgızlar, Kazaklar, Karakalpaklar arasında “cumbak”, Kazanlılar’da “tabışmak” yanında “cumak”, Başkırtlarda ise yine bu kökten gelen “yumak” sözü yaygındır. (Çelebioğlu ve Öksüz 1995: III)

Bilmecelerin eğitimde kullanılması mevzusu ise aslında çok eski yüzyıllardan beri kullanılan ama “eğitim” başlığı altında ele alınması yakın geçmişe dayanan bir süreçtir. Bilmeceler aynı zamanda halk edebiyatının da önemli bir parçasıdır. Çünkü her bilmece ait olduğu millete dâir izler taşımaktadır: hayat felsefesi, hayata bakış açısı, beklentileri, önem verdiği değerleri, merak ettikleri, gizemleri, eğlence anlayışı, bilişsel yaklaşımı, zekâ düzeyi gibi. Ayrıca bilmeceler, somut olmayan kültürel mirasın da önemli birer taşıyıcısıdır.

Çocuğun, bireyi olduğu toplumun hayat ve kâinat hakkındaki telâkilerini, dinî inanışlara, olaylara, bitkilere, hayvanlara ve eşyalara ilişkin görüş ve duyularını idrâk etmesi açısından da bilmeceler önem arz etmektedir. Bu anlamda halk psikolojisini tespit noktasında başvurulacak önemli kaynaklar biridir. (Tezel 1969: IV).

Ömer Yılar’a göre (2010: 48) bilmeceler, yüzyılların süzgecinden geçerek olgunlaştırılmış soru kalıplarıdır ve bu nedenle içlerinde önemli bir dil hazinesi barındırmaktadırlar. Dilin halk arasında kullanılan anlaşılır ve sanatlı yönü bilmecelerde gizlenmiştir. Kısa anlatıma sahip olan bilmecelerdeki ses benzerliklerinden yararlanılarak çocukların severek ve isteyerek katılacakları dil etkinlikleri hazırlanır.

Çocuklar için sözcüklerle üretilmiş bir oyun aracı olan bilmece onlara, düş ve düşünce gücüne seslenen kurmaca bir dünya sunar. Şiirsel bir anlatımla çocukları dille kurgulanmış bir zekâ oyununa davet eder. Onları, tüm bildiklerini sınamaya, olaylar ve olgular ile kavramlar arasında anlamsal ilgiler kurmaya yöneltir. İnkilemeleri, deyimleri kullanarak ana dilinin söz varlığını yansıtmadaki işlevini somutlar (Sever, 2003: 140). Böylece çocuğun ana dilinin inceliklerini öğrenmesinde büyük rol oynar (Kayhan, 2009: 27).

“Çocuğun dilin mantığını kavraması bakımından da bilmecelerin çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Çünkü bir bilgiyi dilin kendi iç mantığına dayalı olarak saklamak ve onun bulunmasını sağlamak, çocuklara büyük bir dil becerisi kazandırabilmektedir.” (Yalçın ve Aytaş, 2002: 118). Genel amaçlarından biri de çocuğun kelime hazinesini zenginleştirmek olan Türkçe derslerinde bir malzeme olarak bilmeceler, dil eğitimine katkı sağlayacak verimlerdir. Kelime hazinesini zenginleştirme açısından halk edebiyatının başlıca ürünleri arasında yer alan bilmeceler sayesinde çocuklar, çevrelerinde gördükleri veya göremedikleri tüm soyut kavramlar ve onların özellikleri ile ilgili bilgi sahibi olurlar. Bilmeceler tüm bu özellikleriyle “Ağaç yaş iken eğilir.” atasözünü doğrularcasına çocuk eğitiminde önemli bir yere sahiptir (İçel, 2005: 274).

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenen anadilde iletişim yetkinlikleri şöyle açıklanmıştır: “*Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmak*” (Türkçe Öğretim Programı, 2018: 4). Bu yetkinlikleri öğrencilere kazandırmada bilmecelerin rolü yadsınamaz. Bilmecelerin “*insanı düşünmeye sevk etmesi, bilhassa küçük yaşlarda kelime hazînemizi zenginleştirmesi ve eşyânın karakteristik, en can alıcı noktalarını tesbitte teferruattan uzaklaştırması, çevremize daha dikkatle bakmak itiyâdını kazandırma imkânı sağlayabilmesi*” (Çelebioğlu ve Öksüz 1995: 8) ondaki eğitici yöne dikkat çekmektedir.

Bilmecelerin çocukların zihinsel gelişimlerine de büyük katkısı vardır. Bilmece, çocukları düşünmeye sevk eder. Çocuk bilmeceyi algılayıp, doğru anlayıp onu bulmaya çalışırken beynini çalıştırmış olur. Anlamsal ilişkiler kurmaya çalışır; çağrışımlardan, benzerliklerden yola çıkarak kendi kendine muhakemeler yürütür (Önür, 2012: 44).

Diyebiliriz ki çocukların kavramları öğrenmesinde ve söz varlığının gelişmesinde önemli bir rol oynayan bilmeceler (Yangil ve Kerimoğlu, 2014: 350); çocukta, problem çözme yeteneğini geliştirerek eleştirel düşünme becerisi kazandırır (Kayhan, 2009: 27) .

Kavram öğretiminin hedefine ulaşmasına yönelik iki stratejiden biri buluş yoluyla öğretim stratejisidir. Buluş yoluyla öğretim stratejisini ortaya koyan Bruner, bilişsel gelişimi temel alır. (Yıldız vd. 2008: 325) “*Buluş yoluyla öğretim, öğrencinin kendi etkinliklerine ve gözlemlerine dayalı olarak yargıya ulaşmasını teşvik edici bir öğretim yaklaşımıdır.*” (Senemoğlu 2010: 468) “*Buluş yoluyla öğrenmenin en önemli üstünlüğü, öğrencinin merak güdüsünü uyandırması ve güdülenmişlik düzeyini cevapları buluncaya kadar, çalışma boyunca sürdürülebilmesidir. Bir diğer üstünlüğü de öğrencileri bağımsız olarak problem çözmeye yönlendirmesidir. Öğrenciler bilgiyi alıp özümsemekten çok, bilgiyi analiz etmeye, uygulamaya, sentez yapmaya zorlanmaktadır*” (Senemoğlu 2010: 470). Bilmecelerin eğitimdeki yeri ve işlevi düşünüldüğünde Bruner’in öğrenciyi merkez alan, öğrenci etkinliğine, buluşlarına önem veren bu yaklaşımına en uygun malzemelerden birinin bilmeceler olduğu anlaşılmaktadır.

Dil eğitimi ve kelime öğretimi yönünden bilmecelerin özellikleri ve işlevleri:

1. Genellikle Türkçe kelimeler veya Türkçeye yerleşmiş kelimelerle oluşturuldukları için iyi bir dil öğreticisidirler.
2. Cevapları tek kelimedenden veya daha fazla kelimedenden oluşabilir.
3. Kelime oyununa dayalı bilmece çeşitleri de vardır.
4. Doldurma kelimeler ile taklide dayalı olan kelimeler bilmecelerin vazgeçilmez unsurlarındandır.

5. *Muhatabının muhakeme ve dikkatini ölçen, bulmayı hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir* (Güzel ve Torun, 2012: 186).

6. *Bilmecenin kuruluşunda, cevap olabilecek nesnenin özelliklerini veren izler vardır. Bu izler çoğunlukla benzetmelerle (mecaz-teşbih) çizilir. Böylece, soru ve cevap içi içe birleşir. Bilmecenin bütünlüğü içinde karşı karşıya getirilen bu iki kavram, dildeki anlam yorumuna göre bir karşıtlık içindedirler* (Öztürk, 1985: 288).

7. *Çocuğun kelime hazinesini geliştirir, ifade gücünü artırır.*

8. *Soyut kavramları somutlaştırarak anlaşılması zor kavramların anlaşılmasını kolaylaştırır.*

9. *Oyun ve bulmacayla kelime öğretim yöntemi, öğrencilerin derse olan ilgilerini artırmakta ve öğrencilerin yaparak, yaşayarak öğrenmelerini sağlamaktadır* (Şahenk Erkan, 2015: 205).

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; 1918 yılında yayın hayatına başlayan ve 8 sayı yayınlanan bir çocuk dergisi olan *Küçükler Gazetesi*'ndeki bilmecelerin kelime öğretimi açısından önemini tespit etmektir. Söz konusu bağlamdan hareketle bilmecelerin dil öğretimindeki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. Derginin diğer çocuk dergilerinden farklı bir yerde konumlandırılmasına sebep, her sayıda çocuklara kelime öğretimi amacına yönelik bilmecelerin sorulması, bilmecelerin cevaplarının bir sonraki sayıda yayınlanması ve doğru cevabı bulup bunu dergi iletişim adresine gönderen her çocuğa çeşitli mükâfatlar verilmesidir. Bu yönüyle dergi, bilmecelerle kelime öğretimi alanında anılması gereken önemli bir yazılı kaynaktır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemiyle araştırma için gereken ilgili literatür taranmıştır. *"Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez"* (Karasar, 2005: 77). Araştırmada var olan bir durumu ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için öncelikle alan-yazın taraması yapılmış; bu alan-yazın taraması sonucunda ulaşılan sonuçlar doğrultusunda bilmece türünün Türk kültürü ve edebiyatındaki yeri göz önünde bulundurularak Türkçe eğitiminde kullanılması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Araştırmada verilerin toplanmasında belge tarama yöntemi ile doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. *"Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belge tarama denir. Belge tarama, belli bir amaca*

dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar” (Karasar, 2005: 183). “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 140). Bu bilgiler ışığında *Küçükler Gazetesi*’nin 8 sayısı öncelikli olarak eski harflerden yeni harflere aktarılmış, akabinde bu sayılardaki bilmeceler ve bilmecelerin özellikleri tespit edilmiştir. Veriler toplanırken araştırmada nitel veri kaynağı olarak *Küçükler Gazetesi*’nin 8 sayısı, ilgili literatür ve yapılan benzer çalışmalar kaynak alınmıştır.

Çalışma, derginin ulaşılabilen 8 sayısında yer alan bilmeceler ve cevaplarının değerlendirilmesi ile sınırlı tutulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Doküman incelemesi ile verilerin toplandığı bu araştırmada veriler, içerik analiziyle yorumlanmıştır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 188).

Bulgu ve Yorumlar

Küçükler Gazetesi’ndeki bilmecelere bakıldığında, bilmecelerin çoklu zekânın birden çok alanına hitap ettiğini ve böylece her seviyedeki çocuğun hatta yetişkinlerin zihnini harekete geçirebildiğini söyleyebiliriz. Yukarıda da değinildiği gibi dergideki bilmeceleri doğru çözenlerin yer aldığı isim listelerinden dergiye, özellikle “idâdî ve sultânî”de okuyan öğrenciler tarafından yoğun ilginin olduğu ancak yetişkinlerin de rağbet ettikleri anlaşılmaktadır. Dergide hem kelime öğretme hem de zihinsel yapıyı geliştirmeye yönelik bilmecelerle hedef kitlesi olan çocukların kelime dağarcıkları geliştirilirken eğlenmeleri de istenmiştir. Eğlendirirken ayrıca kültür aktarımı da yine bilmecelerle sağlanmıştır.

Dergideki mensur bilmecelerde; insan, hayvan, nesne, ülke isimleri gibi somut isimlerin yanı sıra soyut isimler de ele alınmıştır. Bilmecelerin en dikkat çeken özelliği cevabının birden çok kelimeyi bulmaya yönelik olmasıdır. Sadece 2. sayıdaki bilmecenin cevabı tek bir kelimeyi bulmaya yöneliktir. Somut-soyut varlık ve kavramların uzak-yakın ilişki ve çağrışımlarla soruda ipucu olarak verilen kelimenin anlamından yola çıkarak ve aynı harflerin yer değiştirmesi veya eksiltilmesi kaidesine dayanarak bazen de mukayese yoluyla bulunması bilmeceleri çözerken okuyucunun düşünce ve dikkatini yoğunlaştırması hedefine yöneliktir. Nitekim bilmecelerdeki soru sorma biçimi ile bilmeceleri çözecek olanların kelime bilme becerisini ölçmek amaçlanmaktadır. Bu arada çözüme odaklanan çocuklara, soru çözüme de kavratılmaya çalışılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında *Küçükler Gazetesi*'ne baktığımızda derginin her sayısının ön kapağında şu bilgiler bulunmaktadır: "Seneliği 150 kuruştur. Altı aylığı 75 kuruştur."

"Çocukların tenvîr-i efkârına, tehzîb-i ahlâkına hâdim musavver gazetedir."

"Şimdilik haftada bir, perşembe günleri çıkar: İdârehânesi: Divanyolu'nda Kadınlar Dünyâsı."

"Mesleğimize muvâfık olan makâlât ve ma'lûmâta sahîfelerimiz açıktır. Gönderilen yazılar derc edilsin edilmesin îade olunmaz."

1. sayıdan 8. sayıya kadar olan bilmeceler ve çözümleri:

Birinci Sene Sayı: 1

9 Mayıs Sene 1918

"Bilmecemiz

Beş harfli bir kelime bulunuz ki bir hayvânın adı olsun. Birinci ve beşinci harflerini kaldırıncaya arkaya giyilir bir şeyi gösterebilir."

Nüshası 3 kuruştur.

Sayı: 2

16 Mayıs Sene 1918

"Bilmecemiz

Nedir o hayvân ki hem suda hem karada yaşar, dört ayaklı olduğu hâlde balık gibi yüzer, pire gibi sıçrar." Ön kapağın arka sayfasında 1. sayıdaki bilmecenin çözümü bulunmaktadır: "Geçen haftaki bilmecemizin halli: Tilki, yelek."

تیلکی / يلك

Sayı: 3

23 Mayıs Sene 1918

"Bilmecemiz

Ben hürriyet kahramânı idim, şehîd oldum. Benim kim olduğumu bilmek ister iseniz ismin son harfini hazf ediniz 'yalvarış' ma'nâsını ifâde eden bir kelime bulursunuz. İsmimin ilk ve son harflerini kaldırır iseniz mevâsim-i erba'adan bir mevsimin ismini görürsünüz. Bu hâlde ben kimim? İsmimi doğru bilip halledenlerden rûhuma fâtiha beklerim.

Mürettibi: Reşîd Paşa Talebesinden M. Yektâ"

12. sayfada 2. sayıdaki bilmecenin çözümü bulunmaktadır: "Geçen haftaki bilmecemizin halli: Kurbağa."

قوربغه

Sayı: 4

30 Mayıs Sene 1918

“Bilmecemiz

Beş harfli bir kelime bulunuz ki çocukların sevdiği, hürmete borçlu olduğu bir vücûda alem olsun. İkinci ve üçüncü harflerinden tereküb eden kelime dahi vücûddan bir uzvu ifâde etsin.”

11. sayfada 3. sayıdaki bilmecenin çözümü bulunmaktadır: “Gazetemizin 3’üncü nüshasındaki bilmecemizin halli: Niyâzî- niyâz- yaz.”

نیازی / نیازی / یاز

Sayı: 5

6 Haziran Sene 1918

“Bilmecemiz

Dört harfli bir kelime bulunuz ki çocukların sevdiği, hürmete borçlu olduğu bir ismi ifâde etsin. Tersine okunur ise yine aynı ma’nâyı ifâde edebilsin.”

11. sayfada 4. sayıdaki bilmecenin çözümü bulunmaktadır: “Gazetemizin geçen 4 numaralı nüshasındaki bilmecenin halli: Vâlîde- el.”

والده / ال

Sayı: 6

13 Haziran Sene 1918

“Bilmecemiz

Dört harfli bir kelime bulunuz ki insânın en lüzûmlu bir a’zâsı olsun. Tersine okur iseniz gâyet sert bir şeyi, birinci ve ikinci harfi ecrâm-ı semâviyyeden birini, birinci ve dördüncü harfi dahi renklerden bir rengi gösterebilirsin.”

12. sayfada 5. sayıdaki bilmecenin çözümü bulunmaktadır: “5 numaralı nüshadaki bilmecemizin halli: Baba- eb.”

بابا / اب

Sayı: 7

20 Haziran Sene 1918

“Bilmecemiz

Ben insânları arkama alınca kanat gerip havâda uçarım. İsmim beş harften mürekkebirdir. Dördüncü, üçüncü ve beşinci harflerimden tereküb

eden kelime ‘yol’ ma’nâsına gelir. İkinci, üçüncü ve dördüncü harflerim ‘dost’ ve ‘sevgili’ ma’nâsını ifâde eder.

Ben neyim?..”

Ön kapağın arka sayfasında 6. sayıdaki bilmecenin çözümü bulunmaktadır: “Gazetemizin geçen 6 numaralı nüshasındaki bilmecenin halli: Ayak- kaya- ay- ak.”

ایاق / فایا / ای / اق

Sayı: 8

27 Haziran Sene 1918

“Bilmecemiz

Beş harfli bir hükûmet ve millet ismi bulunuz ki üçüncü, dördüncü ve beşinci harflerinden tereküb eden kelime mağara ma’nâsını ifâde edebilsin.”

Ön kapağın arka sayfasında 7. sayıdaki bilmecenin çözümü bulunmaktadır: “7 numaralı nüshadaki bilmecemizin halli: Tayyâre-yâr-râh.”

طیاره / یار / راه

Derginin son sayısı olan 8. sayıdaki bilmecede sorulan hükümet ve millet adının “Bulgar”, mağara anlamına gelen kelimenin ise “gâr” olduğu verilen bilgilerden yola çıkarak tarafımızca çözümlenmiştir:

بلغار / غار

Kazananlar arasında derecelendirme yapılmış ve buna göre dereceye girenlerin kazanacakları ödüller her sayının arka kapağında belirtilmiştir. 1. ve 3. sayılar arasında yer alan bilmeceleri doğru cevaplayanlara verilecek mükâfatlar şöyle açıklanmıştır:

“Bilmece Mükâfatları

Birinciliği kazanan: Fotoğrafını idârehânemize gönderdiği hâlde klişesi tarafımızdan yapılp resmi gazetemizin kapağına derc olunacaktır ve klişe kendisine verilecektir.

İkinciliği kazanan: *Kır Menekşeleri, Târih ve Müverrihler, Şüpheli Kadın, Müslümânlık...* Bu kitâblardan ârzû ettiği bir kitâbı intihâb eder ve Bâb-ı Âlî Câddesi’nde Kitâbhâne-i Sûdî’ye mürâcaatle meccânen alır.

Üçüncülüğü kazanan: *Lutschen’in Doğduğu Gün, Lamarkizm, İdiç, Yabânî Güller, Seyyie-i Tesâmüh, İlm-i Rûh...* Bu kitâblardan ârzû edilen biri intihâb edilir ve Kitâbhâne-i Sûdî’ye mürâcaatle meccânen alınır.

Dördüncüden yirminciye kadar mükâfât kazananlar: *Ufaklar İçin, Fenâ Arkadaş Hikâyesi, Hırsız Hikâyesi, İbrâhîm’in Hikâyesi, Mazhar’ın*

Hikâyesi, Deniz Kızı, Çam Hırsızları, Zavallı Baba, Bihterle Muhlis, Parmak Çocuk, Köse Mûsâ'nın Kurnazlığı, Bir Akşam Yemeğinin Hikâyesi, Küçük Hânımın Kedileri, Cemîl'in Cemîlesi, Lâmia'nın Sergüzeşti, Kantocu Kız, Bir Hikâye-i İzdivâc, Korkak Kahramân, Sinirli Hanım."

"Bu kitâblardan ârzû edilen biri intihâb edilir ve Kitâbhâne-i Sûdî'ye mürâcaatle meccânen alınır. Bilmecemizi doğru halledip fakat kur'a keşîdesinde mükâfât kazanamayanların isimleri gazetemizin iç kapağına derc olunacaktır.

İhtâr: Bilmecce kuponunu kesip hall varakasına rabt etmeği ve yirmi paralık pul ilâve eylemeği unutmamalı.

Adresleri ve isimleri okunaklı yazmalı. Bilmecce kuponu rabt etmeyen, yirmi paralık pul ilâve etmeyenlerin isimleri, doğru halledemeyenler gibi kur'aya idhâl edilmez."

4. ve 8. sayılar arasında yer alan bilmeceleri doğru cevaplayanlara verilecek mükâfatlar ise şunlardır:

"Bilmecce Mükâfatları

Birinciliği kazanan: Fotoğrafını idârehânemize getirdiği veyâ gönderdiği hâlde klişesi tarafımızdan yapılarak resmi gazetemizin kapağına derc olunur, klişe dahi kendisine verilir. Resminin dercini ârzû etmediği hâlde idârehânemize mürâcaatle nakden elli kuruş alır.

İkinciliği kazanan: *Prusya Nasıl Yükseldi, İşkodra Târîh-i Harbi, Kır Menekşeleri...* Bu kitâblardan ârzû ettiği bir kitâbı intihâb eder ve Bâb-ı Âlî Câddesi'nde gazetemizin merkez-i tevzî'i olan İttihâd-ı Ticâret Kütübhânesi'ne mürâcaatle meccânen alır.

Üçüncülüğü kazanan: *Tahsîn Paşa Ordusu, Felsefe-i Târîh...* Bu kitâblardan ârzû edilen biri intihâb edilir ve İttihâd-ı Ticâret Kütübhânesi'ne mürâcaatle meccânen alınır.

Dördüncüden yirminciye kadar mükâfât kazananlar: *Ufaklar İçin, Arsen Lüpen Küçük Hikâye, Tavşanın Oyunları, Küçük Polis Hafıyyesi, Kurdu Avları, Karın Hikâyesi, Fare ile Kedi, Bîçâre Kalb Nâm Hikâye, İhtiyâr Arslan, Gelin Hanım ile Tilki, Şâh ile Fedâkâr Kapıcı, Kuyumcu ile Dülger...* Bu kitâblardan ârzû edilen biri intihâb edilir ve İttihâd-ı Ticâret Kütübhânesi'ne mürâcaatle meccânen alınır."

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bilmeceler, çözümlenmesi kolay ve zor olmak üzere ikiye ayrılır. Kolay ve zor bilmecelerin çözülmesi için mânâ, duygu, şekil, madde, renk, ses, harf, hece, kelime, seci gibi unsurlardan elde edilen ipuçları çözümün anahtarı görevini görür (Güzel ve Torun, 2012: 191). *Küçükler Gazetesi'*nde yer alan bilmecelerde cevabı bulmak için gerekli olan ipuçlarının harf, hece ve mânâda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu da dergideki bilmecelerin dil

gelişimine katkısı üzerinde durulmasını gerektirir. Dergi, genel içeriği açısından da ortaokul ve lise öğrencileri için gerek bilgilendirici, gerek eğitici ve gerekse dillerini geliştirici özelliklere sahiptir. Bu bağlamda dergide yer alan bilmecelerin içerikle uyumlu olduğu söylenebilir. Cevabın bir diğer sayıda yer alması merakı ve takip edilirliliği arttırmakla birlikte, doğru cevabı dergiye gönderenlere mükâfat verilmesi de “eğitimde ödüllendirme”yi destekler mahiyettedir. Etkili öğretimi desteklemeye hazır ödüllerin kullanımı eğitim programlarında önemli bir yere sahiptir (Yıldız ve Erdem, 2018: 29). Öğretmenlerin sınıflarında daha verimli bir öğretim ortamı oluşturabilmek için ödül kullandığında akademik ve sosyal açıdan öğrenci davranışlarında olumlu sonuçlar aldıkları ile ilgili çalışmalar mevcuttur (Brophy, 2006; Landrum and Kauffman, 2006; Polirstok, 2015'tan aktaran Yıldız ve Erdem, 2018: 29).

Eğlenme, hoşça vakit geçirme vasıtası olarak kabul edilmesinin yanı sıra geleneksel bir soru şeklinde nitelendirilebilecek olan bilmece (Başgöz ve Tietze 1999: 3), çocukların zihinsel gelişimlerine katkıda bulunurken aynı zamanda dil gelişimlerini de büyük oranda etkilemektedir. Önür (2012: 52), Türkçe öğretiminde bilmecenin yeri ve önemi ile ilgili olarak yaptığı araştırmasında dilin güzelliklerinin farkına vardırma, ifadeyi güçlendirme, kültürü aktarma ve yaşatma gibi pek çok duruma hizmet eden bilmecelerin Türkçe derslerinin de başlıca kaynaklarından olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Kelime, kavram gelişiminden yaratıcı düşünceye, estetikten dil bilgisi öğretimine kadar Türkçenin her alanında kullanılabilir bu ürünler öğretmenler tarafından göz ardı edilmemelidir. Nitekim bilmecelerin sınıf içinde kullanılması; öğrencilerin sınıf içinde aktif hâle gelmesi, bilgiyi bulma yönünde çaba harcaması ve elde ettiği bilgiyi kendi hayatına aktarması yönünde tabii olarak olumlu sonuçlar doğuracaktır.³ Oruç (2011) ve Önür (2012)'ün bilmecelerin eğitimde kullanılmasının faydalarına yönelik çalışmaları, bu araştırmayı desteklemektedir.

Sonuç olarak, *Küçükler Gazetesi*'nde bilmecelerle kelime öğretimi adına izlenen yolu sekiz bilmece ile sınırlı olsa da tespit edebilmekteyiz. Devrin gereği olarak eski harflerle yazılarak çözülen bilmecelerde kelime içinde kelime buldurulmaya çalışılmaktadır. Böylece çocuğun zihni harekete geçirilerek, merak duygusu canlı tutularak kelime bulma kabiliyeti kazandırılmaktadır. Bununla birlikte bilmecelerde kelimenin anlamı farklı bir tarzda yansıtıldığından akılda kalıcı bir özellik de bulunmaktadır. Sözlü kültürümüzün bu değerli hazinesinin eğlendirirken düşünceyi geliştirip zihinsel imaj oluşturmadaki etkisiyle, kelime öğretiminde kullanılmasının önemine farklı çalışmalarla dikkat çekilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu açıklamalardan hareketle, gelenek ile gelecek arasında bir kültür

---

³ Bu konuda uygulamalı yapılmış bir çalışma için bk. (Oruç, 2011).

aktarım aracı olabilecek edebî türlerimizden birinin bilmeceler olduğunun farkına varılmasının ve geçmişte olduğu gibi günümüzde de bilmecelerin eğitimin önemli bir kaynağı konumunda bulunmasının gerekliliği anlaşılmaktadır. Ayrıca eğitimde bilmeceler vasıtasıyla ödül kullanımı önerilmekle birlikte, bu durumun öğrenciler arasında derse olan ilgiyi arttıracacağı, öğrencilerin merakını celp edeceği kanaati taşınmaktadır.

KAYNAKÇA

- BAŞGÖZ, İlhan - TIETZE, Andreas (1999). *Türk Halkının Bilmeceleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÇELEBIOĞLU, Âmil - ÖKSÜZ, Yusuf Ziya (1995). *Türk Bilmeceler Hazînesi*. İstanbul: Kitabevi.
- ELÇİN, Şükrü (1970). *Türk Bilmeceleri*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- ELÇİN, Şükrü (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- GÜLCÜ, Erdinç ve TUNÇ, Samiye (2012). "Osmanlı Basın Hayatında Kadınlar Dünyası Dergisi". *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), s. 155-176.
- GÜZEL, Abdurrahman - TORUN, Ali (2012). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İÇEL, Hatice (2005). *Batı Türklerinin Dörtlüklerden Kurulu Bilmeceleri Üzerine Bir Araştırma*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- KARASAR, Niyazi (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KAYHAN, Gökçe Çiçek (2009). *Hakkâri/Yüksekova 75. Yıl Yatılı İlköğretim Bölge Okulu İlköğretim 7. Sınıf Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Deyim, Atasözü ve Bilmece Dağarcıklarının Belirlenmesi ve Bunların Öğretilmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- OĞUZ, M. Öcal ve diğerleri (2012). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınevi.
- OKAY, Cüneyd (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul: Kitabevi.
- OKAY, Cüneyd (2006). "Eski Harfli Çocuk Dergileri". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4 (7), 511-518.
- ORUÇ, Mehmet (2011). *Bilmecelerin Kelime Öğrenimine Etkisi (Hatay İli Dört Yol İlçesi Yeniyurt İlköğretim Okulu Örneği)*, Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÖNÜR, Aysun (2012). "Türkçe Öğretiminde Bilmecenin Yeri ve Önemi". *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 2 (2), s. 43-53.
- ÖZTÜRK, Ali (1985). *Türk Anonim Edebiyatı*. İstanbul: Bayrak Yayıncılık.
- SENEMOĞLU, Nuray (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- SEVER, Sedat (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- ŞAHENK ERKAN, Senem Seda (2015). "Bilmecelerle Yabancı Dil Eğitimi". *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), s. 200-209.

- ŞAPOLYO, Enver Behnan (1971). *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın*. Ankara: Güven Matbaası.
- ŞİMŞEK, Hüseyin (2001). "XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine". *Millî Eğitim Dergisi*, 151, s. 1-9.
- TEZEL, Naki (1969). *Türk Halk Bilmeceleri*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi. *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. (2018). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- TDK (2005). *Büyük Türkçe Sözlük*. (Haz. Şükrü Haluk Akalın), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÜRKYILMAZ, Dilek (2007). *Türk Dünyasında Bilmece*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- TÜRKYILMAZ, Dilek (2009). "Ortak Sır Kalıplarımız: Türk Dünyası Bilmeceleri Üzerine". *Millî Folklor*, (81), s. 40-53.
- YALÇIN, Alemdar - AYTAŞ, Gıyasettin (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- YANGİL, Muharrem Kürşad - KERİMOĞLU, Caner (2014). "Bilmecelerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi". *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), s. 341-354.
- YILAR, Ömer (2010). *Halk Bilimi ve Eğitim*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- YILDIRIM, Ali - ŞİMŞEK, Hasan (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- YILDIZ, Cemal - diğerleri (2008). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- YILDIZ GÜNER, Nevin - ERDEM, Raziye (2018). "Use Of Rewards In Special and General Education: Focus Group Interviews". *Kastamonu University Kastamonu Education Journal*, 26 (1), s. 29-37.

EKLER

